

ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀλίσκην καὶ φόρτωσιν τοῦ εἵδους, καὶ τὸ ἔδραμα πωλεῖται ἀκριβέστατα.

[Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ]

Α. Π.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

περὶ ἡφαιστείου ἐκρήξεως ἐν Θήρᾳ

Μία τῶν μᾶλλον φοβερῶν ἡφαιστείων ἐκρήξεων τῶν ἐν Θήρᾳ γενομένων, εἶναι ἡ κατὰ τὸ 1650 συμβᾶσα ἐν τῇ θέσει «Κουλούμβου». Τὰ κατὰ τὴν ἐκρηξὴν ἐκείνην ἐξέθεσαν ἐν ἔτει 1657 ὁ Ἰησουΐτης F. Richard.¹ Γράφουσι δὲ τινα περὶ αὐτῆς καὶ ἄλλοι ὡς ὁ Ἑνετὸς ιστοριογράφος Nani² καὶ ὁ Κρῆς Μαρίνος Τζάνες ὁ Μπουνιαλῆς, διὰ στίχων, ἐν τῷ περὶ τοῦ Κρητικοῦ πολέμου ποιήματί του³. Ἐν δὲ τῇ Τάργᾳ τῆς Ῥωμᾶς καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀναγινώσκουμεν περὶ τῆς αὐτῆς ἐκρήξεως τάδε: «... ὁ Θεὸς ἔκαψε τὸ νησί τῆς Σαντιερήνης μετ' ἐκείνην δηλαδὴ τὴν φοικτοτρομερὴν φωτίαν, ὅπου κοντὰ τὸ νησί τῆς Σαντιερήνης εὐγῆκεν ἀπὸ τοῦ βάρους τῆς θαλάσσης ἔπει κυρίου αὐτοῦ μὴνός Σεπτεμβρίου καὶ ἐβάσταξε τρεῖς μῆνες καθὼς τὸ κατέχουν ὅλοι μὲ σεισμούς τρομεροὺς καὶ μὲ βρόμους ἀνεδέχθους, καὶ μὲ πολλὴν ζημίαν τῶν χωραφίων, καὶ τῶν σπιτιῶν, καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν ἀνθρώπων, ὅπου ἀπὸ τὸν κάψερρον βρῶμον ἀπεθάνασιν»⁴.

Πλὴν τούτων, ὁ Malte-Brun ἐν τῇ Γεωγραφίᾳ αὐτοῦ καὶ ὁ Huot ἐν τῇ Γεωλογίᾳ του, ποιοῦνται μνηεῖον περὶ τίνος ἐκρήξεως ἐπισυμβᾶσας ἐντὸς τοῦ κόλπου τῆς Θήρας ἐν ἔτει 1560. Ἀλλὰ, κατὰ τὸν μακαρίτην Δεκιγάλλον, ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1457 ἐκρήξεως μέχρι τῆς τοῦ 1570 ἢ 1570 ἢ 1573 οὐδεμία ἄλλη ἐκρηξίς ἐγένετο καὶ οἱ μνησθέντες συγγραφεῖς συγγέροντες, φαίνονται, τὰς χρονολογίας κατατάσσουσιν ἐν ἔτει 1560 τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1650 ἐν Κουλούμβῳ ἐπισυμβᾶσαν⁵. Ὅθεν εἰς τούτους δυνάμεθα ἴσως νὰ προσθέσωμεν καὶ τὸν Γάλλον πε-

ριηγητὴν Thevenot, ὅστις διηγεῖται περὶ ἐκρήξεως τίνος συμβᾶσας τὸ 1637 περίπου⁶.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν συντόμῳ περὶ εἰδήσεων ἐν συγγράμμασιν ἀπαντωμένων περὶ τῆς ἐν λόγῳ ἡφαιστείου ἐκρήξεως. Ἐκ περισωθέντων δ' ἐγγράφων μνημείων ἐξεδόθησαν, καθ' ὅσον γνωρίζομεν: Ἀὖν «Διήγησις πανωφέλιμος ὅπου ἐδείξεν ὁ πανάγαθος Θεὸς διὰ ὠφέλειαν τῶν ἀνθρώπων καὶ μάλιστα διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν κατοικούντων ἐν τῇ νήσῳ Σαντορήνῃ» εὗρεθεῖσα ἐν χειρογράφῳ ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ Βούρου καὶ δημοσιευθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἰδίου κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1837 διὰ τῆς ἐν Ἀθήναις ἐκδιδομένης τότε «Ἀνθολογίας»⁷. Καὶ Βον «Γράμμα τῶν ἱερέων καὶ προκρίτων τῆς νήσου Θήρας» ἐπιστελλόμενον «τοῖς εὐλαβεστάτοις ἱερεῦσι καὶ τιμίσις ἄρχουσι τῆς νήσου Ναξίας» ὅπερ ἐνταῦθα ἐπίσης ἀνευρόντες ἐν πρωτοτύπῳ⁸, ἐδημοσιεύσαμεν τὸ 1889 διὰ τῆς ἐν Θήρᾳ ἐκδιδομένης ὁμωνύμου ἐφημερίδος (ἀριθ. φύλλου 82).

Πρὸ τίνος δέ, εὐρόντες μεταξὺ ἄλλων ἐγγράφων, τὴν ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω γράμματος ἀπάντησιν τῶν κοινοτήτων Κάστρου καὶ Μπούργου Ναξίας, δημοσιεύομεν αὐτὴν σήμερον ἐνταῦθα· ἀλλ' ἵνα γίνῃ μᾶλλον καταληπτὴ τοῖς ἀναγνώταις τῆς «Ἐστίας», ἀναδημοσιεύομεν τὸ πρὸς τοὺς Ναξίους, ὡς ἀνωτέρω, γράμμα τῶν Θηραίων καὶ παρατίθεμεν κατωτέρω τὴν εὗρεθεῖσαν ἀνέκδοτον ταύτην ἀπάντησιν.

Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται ἔχουσιν οὕτως:

Εὐλαβεστάτοι ἱερεῖς καὶ τιμοὶ γέροντες τίς χώρας καὶ περιχωρῶν τῆς νήσου Ναξίας.

Εμεῖς φτωχοὶ ἔρημοι καὶ σκληροὶ οἱ πολλὰ χαμένοι ἀπὸ ταῖς ἁμαρτίαις μᾶς ἀπὸ τὸ νησί τῆς σαντορήνης δίδομεν εἰδήσιν διὰ τὸ μυστήριον τοῦτο ὅπου μᾶς ἐσέβηκεν εἰς τὸν τόπον ἐτούτον τον οργισμένον ἀπὸ τὸν μεγαλοδύναμον Θεόν. Κατέχετε πὸς ἀπὸ ταῖς δέκα τοῦ σεπτεμβρίου ἔρχισαν οἱ σεισμοὶ εἰς τοῦτο το νησί καὶ ἔτρανεν ὅσων τραῖμαί το καλῶν καὶ ἐκάμαμεν μερονηγτίς δέσιν· καὶ εἰς ταῖς 26 τοῦ αὐτοῦ μὴνός ἐνίξε μῆα φλέγα πυρινὴ καὶ φωτιά μὲ καπνὸν μέσα εἰς τὴ θάλασσα διὰ μιλία ἄλλογρου εἰς τόπον λεγοῦμενον Κουλοῦπου καὶ εἰς τοὺς ἡμέρας πάλι ἀνῆξε ἡ φλέγα μὲ τὸν σεισμόν καὶ ἐβγαλε φωτιά με καπνὸν καὶ ἀστραπὲς με βροντὰς με ἀστροπελέκια μὲ σεισμό

6 The travels of monsieur de Thevenot into the Levant etc. London 1687 p. 107.

7 Ἡ περιγραφή αὕτη ἀναδημοσιεύθη τῷ 1866 ἐν τῇ «Χρυσῇ ἀλλοδίῳ» Τόμ. Δ' σελ. 55-61.

8 Τὸ γράμμα τοῦτο εὕρηται κατακειρωρισμένον καὶ ἐν σελίδι 17 τοῦ παλαιοῦ κώδικος τῆς ἐνταῦθα Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, ἀλλὰ μετ' ἐλαφρῶν τινῶν ἀλλοιωσέων καὶ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Εἰδήσεις τῆς Σαντορήνης. Προτάσσεται δὲ τοῦ ἐν τῷ μνησθέντι κώδικι ἀντιγράφου τὸ ἐπόμενον σημείωμα: «Cette année 1650 arriva le tremblement de terre à St. Orin qui fit mourir la plus part du monde et des animaux comme l'on peut voir par ces écrits des prêtres et vieillards de la ditte isle qui en ont été les temoings oculaires».

1 Relation de ce qui s'est passé de plus remarquable à Saint-Erini isle de l'archipel... et touchant les feux sous-terrains qui sortirent du fond de la mer l'an 1650, par le P. François Richart missionnaire de la Compagnie de Jesus. MDCLVII

2 Storia Veneta Tom. II p. 276.

3 Διήγησις διὰ στίχων τοῦ θειοῦ πολέμου τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Κρήτῃς γενομένου κτλ. Ἑνετίσιν α/πα' σελ. 205.

4 Φ. Ῥιχάρδου, Τάργα τῆς πίστεως τῆς Ῥωμᾶς καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐν Παρισίοις 1658, Μέρος Β' σελ. 219.

5 I. Δεκιγάλλας, Ἡμερολόγιον περιήγησιν ἐν ἔτει 1866 κατὰ τὰς νήσους Καμμένας ἡφαιστείου ἐκρήξεως μετὰ συντόμου περιγραφῆς τῶν προγενεστέρων ἐκρήξεων. Ἐν Ἐρμούπολει 1881 σελ. 130.

καὶ μέταρξί μεγάλη καὶ τρομαχτική καὶ ἐχάλασε τὰ σπίτια μας καὶ ἐπλάκωσε ἀνθρώπους καὶ ὅσοι ἄνθρωποι ἴτον ὅσο οἱ ἐπέθαναν καὶ τα πετούμενα ὅλα ἐψοφίσαναι καὶ τὰ γοντρά ζωὰ ὅλα ἐχάθηκαν καὶ ὁ αἶρας ἐτίσλωνε τοὺς ἀνθρώπους μικροὺς καὶ μεγάλους καὶ ἡ θάλασσα ἐφίγεν ἀπὸ τὸν τόπο τις καὶ ἐπὶ τα χοράφια μᾶς ὅλα καὶ εὐγένει τόσος βρόμος ὅπου δὲν ἐμποροῦμεν νὰ φάμεν ἀμὴ τὸ στόμα μᾶς εἶνε γεμάτο διὰφρ ἀμὴ ἀκόμα ἕως τώρα ἐχωμεν περισσότερω φῶ· θον καὶ ὁ μεγαλοδύναμος Θεὸς νὰ κᾶμι ἐλεῖμοσίνη εἰς ἐμὰς καὶ ἡ θάλασσα ἐπῆξε ἀπὸ ἀνκίσια καὶ δὲν εἴμφορεῖ πλεούμενον νὰ περάσῃ καὶ ὁ παντοδύναμος νὰ μᾶς λυτρώσῃ ἀπὸ τούτην τὴν δεστηχίαν οἱ εἴ· μεσαν.

(Τ. Σ.) 1650 ὁκτωβρίου εἰς ταῖς 3.

Οἱ γίρεῖς καὶ πρόκριτοι τῆς νήσου σαντορίνης γρά· φομεν.

Κόπια — ἤγουν τὸ ἴσον τῆς ἀπόκρισις εἰς τὴν εἰδῆ· σιν τῆς σαντορίνης.

Αἰδεσιμώτατοι παπᾶδες καὶ πρόκριτοι τῆς μεγαλειο· τάτης κοινότης Σαντορίνης.

Με μεγάλο μας καμὸ καὶ λύπησι τῶν ψυχῶν μας ἐπιάσκαμε τὸ γράμμα σας καὶ ἐδιαβάσαμεν τὰ κάζα καὶ τὴ δυστυχία τῆς ἀφεντιά σας καὶ πρέπει πῶς ὁ πανέ· λεος θεὸς θε νὰ ῥίξεν τὴν κατάρα του ἀπάνω σὲ τοῦτα τὰ δυστυχισμένα νητιά καὶ στέκουντεν ὅλα κατατρε· μένα ἀπὸ πᾶσα λογῆς κατατρέξιμο καὶ δυστυχίης καὶ ἀφανισμοὶ ἀμὴ καὶ ἐδῶ στὴ Ναξία ἐπήραμεν εἰδῆσι καὶ ἐκούσαμεν καὶ τὸ βοητό ποῦ ἐγέννηκε στό οὐρανὸ καὶ εἰς τὴ γῆ καὶ εἰς τὴ θάλασσα καὶ ἐτρέμαμεν ὅλοι μι· κροὶ καὶ μεγάλοι ἐστοντας καὶ νὰ μὴν ἐξέρομεν α θε νᾶναι τὸ τέλος τοῦ κόσμου καὶ ὑπὸ ἥσυχον δὲν ἐκοι· μούμασταν ἀπαντέχοντας ὥρα τὴν ὥρα τὸ χαλασμο τοῦ νησιοῦ μας ἤγουν ἀπὸ σεισμὸ καὶ ἀπὸ ἐτούτῃ· ὅλη τὴ θεϊκὴ οργὴ ποῦ ἀκολούθησεν καὶ σᾶς γράφο· μεν πῶς ἂν ὀρίζεστε ἀπὸ ἐσᾶς νὰ ξεκινήσετε εἰς διὰ τὸ νησί μας θε νὰ σᾶς ἀποδεχτούμεν ὡς εἶναι τὸ μπορετό μας με τὴν πᾶσα μας καλὴ καρδίᾳ ὡς γιὰ νὰ γλυτώσῃ ἡ ἀφεντιά σας ἀπὸ τὰ ἀστροπελέκια καὶ τὴν φλόγα ὅπου συντρέχει σὲ σᾶς καὶ ἀπρεῖνομεν ἔχοντας καὶ τὴν ἀπο· θυμία νὰ ξεῖρωμεν καὶ πῶς ἐπογενίκετε.

Ἀπὸ Ναξία ἔτος 1650 εἰς Νοεμβρίου 17.

Οἱ πρόκριτοι τοῦ μέρους Κᾶστρου καὶ Μπούργου Ναξίας γράφομεν.

† Ἰω. ὁ Γὰς χάριτι θεοῦ φανερός ἀρχιγραμματεὺς καὶ Νοτάριος νομικὸς τούτης τῆς μεγαλειότητος κοι· νότης Ναξος ἐκοπιάρισα.

Ἐν Ναξῷ 1891.

MIX. IAK. ΜΑΡΚΟΠΟΛΙΣ

ἌΝΩ ΚΑΤΩ

ΗΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΑΜΦΙΕΣΙΣ ΚΑΙ Ο ΚΟΡΣΕΣ

Οἱ ὑπερμαχοῦντες ὑπὲρ τῆς κοσμίας ἀμφιέ· σεως καὶ πολέμιοι τοῦ κορσὲ πολὺ θὰ χαρῶσιν ἐκ σκηνῆς, ἥτις συνέβη τελευταῖον ἐν Σύ· δεγχαμ τῆς πολιτείας Ὀνταρίου. Ἐκεῖ φαίνε· ται, ἀνεμίχθη ἡ θρησκεία εἰς τὸ ζήτημα, καὶ ὁ κορσὲ ἐκηρύχθη ἀντιχριστιανικός. Τόσον δὲ διεγερτικὴ ὑπῆρξεν ἡ γενομένη σταυροφορία, ὥστε ἱκαναὶ γυναῖκες ἀνῆψαν δημοσίᾳ πυρὰν καὶ ἔρριψαν τοὺς κορσέδες εἰς τὰς φλόγας φωνάζουσαι: «Θ' ἀποθάνομεν ὡς μᾶς ἐπλάσεν ὁ Θεός».

ΠΕΝΘΙΜΟΣ ΕΥΦΥΟΛΟΓΙΑ

Αἱ ἀσιατικαὶ φυλαὶ ἀγαπῶσιν ἐνίοτε τὰ ἀστεῖα, ὠθοῦσαι αὐτὰ πολλάκις μέχρι τοῦ θλιβεροῦ. Εὐ· ρωπαῖος περιηγητής, ἐπισκεφθεὶς τὸν οἶκον τοῦ Ἰμάμη τῆς Μυσκάδης οὐ πρὸ πολλοῦ, ἀναφέρει τὸ ἐξῆς: Εἶχα μάθει ὅτι οὐδεὶς Ἰμάμης τῆς Μυ· σκάδης ἀπέθανε φυσικὸν θάνατον ἀπὸ ἐκατὸν ἐ· τῶν, καὶ ἤμην περιέργος, ὅταν ἐν τῇ συνδιαλέ· ξει μας αὐτὸς ὁ Ἰμάμης ἔκαμε λόγον περὶ τῆς ἀμειλίχτου ταύτης εἰμαρμένης, τῆς παρακολου· θούσης τοὺς προκατόχους τοῦ ὅλου. «Εἶνε ἀληθές, θορρήσας ἠρώτησα ἐγώ, ὅτι κανεὶς ἰμά· μης ἀπὸ 100 ἐτῶν δὲν ἀπέθανεν ἐπὶ τῆς κλί· νης του; — Ὅχι, ἀπήντησε με σοβαρὰν τὴν ὄψιν· τώρα, νὰ ἐνθυμηθῶ... τέσσαρες αὐτῶν ἀπέθαναν ἐπὶ τῆς κλίνης. — Καὶ δὲν ἐδολοφονήθησαν, τότε; — Naί, εἶπεν, ἀληθεῖς ὅτι εὐρέθησαν ὑπὸ τὴν στρωμνὴν των, ἀντὶ νὰ εὐρεθῶσιν ἐπὶ τῆς στρω· μνῆς· ἀλλ' ἀναμφιδόλως ἀπέθαναν ἐπὶ τῆς κλί· νης». Ἐρευνήσας ὁ περιηγητής ἔμαθεν ὅτι οἱ ἐν λόγῳ ἰμάραι ἐστραγγαλίσθησαν ὑπὸ τῶν διαδόχων των.

ΤΟ ΣΤΑΔΙΟΝ ΑΓΓΛΟΥ ΒΟΥΛΕΥΤΟΥ

Ὁ Τζὼν Κόρβεττ, μέλος τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων, ἤρχισε τὸ στάδιόν του ὡς παῖς πορθημείου, τοῦ πατρὸς του ὄντος λεμβούχου τοῦ Ταμέσεως. Ἐγκατέλειπε τὸ σχολεῖον δεκαετῆς καὶ ἤρχισε νὰ ὀδηγῇ μίαν τῶν λέμβων τοῦ πα· τρὸς του ἀπὸ Βράϊτλιν Χίλλ εἰς Λονδίον. Ἦτο ἐν τούτοις βιβλιοφάγος, κ' ἐκλεπτεν ὥρας τι· νὰς ἐκ τῆς μετὰ τὴν βραεῖαν ἐργασίαν ἀναπαύ· σεως, ὅπως ἐκμυζᾷ πάντα τόμον, ὅστις εἴπιπτεν εἰς χεῖράς του. Ἀφ' οὗ ἐμεγάλωσεν, ἔρθασεν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ κυβερνητοῦ· ἀλλ' ὁ βίος οὗτος δὲν τοῦ ἤρσκα καὶ μεταθὰς ἐγένειεν ἐργοδηγὸς εἰς τὰ ἀλατοπηγεῖα τοῦ Στόουν. Ταχέως προε· βιβάσθη ἐπιστάτης, εἶτα ταμίας καὶ τελευταῖον ἐγένειεν ἐργολάβος τῆς ἐπιχειρήσεως, ἥτις τότε ἦτο μικροῦ λόγου ἀξία, ἀλλὰ βραδύτερον ἔλαβε τεραστίαν ἀνάπτυξιν, καὶ ὁ Τζὼν Κόρβεττ κα· τέστη ὁ βασιλεὺς τοῦ ἁλματος. Σήμερον εἶνε ὑπέρπλουτος, ἄγει τὸ 74ον ἔτος τῆς ἡλικίας του, καὶ ἐδήλωσεν ὅτι κατὰ τὰς νέας ἐκλογὰς δὲν θὰ ἐκτεθῇ πλέον ὡς ὑποψήφιος, βαρυνθεὶς τὰ πο· λιτικά.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Οἱ γέροντες βλέπουν τὸ παρελθόν ὅπως οἱ νέοι τὸ μέλλον — ῥόδιον.

* *

Ἡ ἀγάπη μόνον δι' ἀγάπης ἀμείβεται· πᾶσα ἄλλη ἀμοι· βὴ εἶναι καθαρὰ ἐμπορία.

* *

Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ λέγωμεν, ὅλα ὅσα ἠξεύρομεν, ἀλλὰ πρέπει πάντοτε νὰ ἠξεύρομεν ὅσα λέγομεν